

УДК 343.98

<https://doi.org/10.32703/2663-6352/2026-1-19-364-371><https://orcid.org/0000-0002-1842-1810>**Кобилянський О. Л.,**

кандидат юридичних наук, доцент,
доктор філософії, доцент кафедри цивільного
та кримінального права Навчально-наукового
інституту управління технологій та правових наук
Національного транспортного університету
м. Київ, Україна

ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ КРИМІНАЛІСТИКИ: КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Анотація. Стаття присвячена концептуальному переосмисленню загальної теорії криміналістики в умовах повномасштабної війни в Україні. Автор обґрунтовує, що традиційні підходи до розуміння предмета, об'єкта та функцій науки виявляються недостатніми для ефективного розслідування масових воєнних злочинів, які мають колективну та ієрархічну природу. У дослідженні доводиться необхідність розширення предмета криміналістики, який тепер має охоплювати закономірності формування інформаційних масивів про масові злочини та фіксацію подій поза межами класичного кримінального провадження.

Особлива увага приділяється трансформації функцій криміналістики: від суто прикладного забезпечення розслідування до ролі самостійного інструмента пізнання, первинного документування та збереження доказів для майбутнього національного та міжнародного правосуддя. Розглянуто специфіку криміналістичного осмислення воєнних злочинів як складних, просторово розосереджених подій, що потребують врахування військової обстановки та ланцюгів командування.

Визначено перспективні напрями розвитку науки, зокрема її інтеграцію з цифровою криміналістикою, OSINT-технологіями та міжнародним гуманітарним правом. Автор робить висновок, що криміналістика переходить у нову фазу розвитку, яка характеризується міждисциплінарністю та адаптивністю до екстремальних умов, що є стратегічно важливим для реалізації принципів перехідного правосуддя та відновлення справедливості.

Ключові слова: загальна теорія криміналістики, воєнні злочини, предмет криміналістики, перехідне правосуддя, цифрова криміналістика, міжнародне гуманітарне право.

KOBYLIANSKYI O. GENERAL THEORY OF CRIMINALISTICS: A CONCEPTUAL RE-EVALUATION IN THE CONTEXT OF WAR

Abstract. The article explores the systematic transformation and conceptual reimagining of the general theory of criminalistics under the conditions of full-scale war in Ukraine. The author emphasizes that the current stage of scientific development is marked by a profound mismatch between traditional theoretical constructs and the realities of modern warfare, which involves mass crimes, hierarchical organizational structures, and significant spatial and temporal dispersion. The research highlights that traditional peace-time criminalistics focuses on individual acts with clear boundaries, whereas war crimes require a shift toward documenting complex criminal practices and «delayed» criminalistic cognition.

A central thesis of the work is the expansion of the subject and object of criminalistics. The subject now encompasses the regularities of forming, accumulating, and preserving criminalistically significant

information arrays, even those gathered outside formal criminal proceedings by civilians, NGOs, or international bodies. The object of study has become increasingly complex, integrating multi-layered data from OSINT, aerospace imagery, and 3D scanning, which necessitates new scientific approaches to ensure the integrity, reliability, and future admissibility of such evidence in both national and international courts.

Furthermore, the article analyzes the transformation of criminalistic functions. Beyond its traditional «service» role to the investigation, the science now plays an integrative and methodological role, merging knowledge from international humanitarian law, military sciences, and digital forensics to provide a conceptual framework for war-time justice. The author argues that the classical system of criminalistics-comprising general theory, technique, tactics, and methodology - must evolve into a more flexible and adaptive model.

Finally, the research outlines the prospects for criminalistics within the context of transitional justice. It suggests that the science must provide macro-level models for documenting the state aggressor's criminal policy and command chains. This conceptual evolution is presented as a strategic necessity for restoring justice, ensuring accountability for international crimes, and upholding the rule of law in the post-war period.

Keywords: *general theory of criminalistics, war crimes, subject of criminalistics, transitional justice, digital forensics, international humanitarian law, evidence preservation, OSINT technologies, delayed criminalistic cognition, post-war justice.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку криміналістичної науки характеризується суттєвими змінами умов її функціонування, зумовленими трансформацією характеру злочинності, ускладненням процесів доказування та розширенням сфер застосування криміналістичних знань. Особливого значення ці зміни набувають в умовах повномасштабної війни, коли традиційні підходи до розуміння предмета, об'єкта та функцій криміналістики виявляються недостатніми для ефективного виконання завдань правосуддя.

Повномасштабна збройна агресія призвела до появи якісно нових викликів для криміналістики, пов'язаних із масовим характером злочинів, їх колективною та ієрархічною природою, значною територіальною протяжністю, а також із необхідністю документування подій, що мають ознаки воєнних злочинів і злочинів проти людяності. У таких умовах криміналістика дедалі частіше виходить за межі класичної моделі забезпечення досудового розслідування та набуває рис самостійного інструмента пізнання й фіксації кримінально значущої інформації, орієнтованого не лише на національне, а й на міжнародне правосуддя.

Водночас загальна теорія криміналістики, як фундаментальний рівень наукового знання, у своїй переважній частині формувалася в умовах відносної процесуальної стабільності та мирного часу. Це зумовлює наявність теоретичних обмежень щодо пояснення закономірностей злочинної діяльності та доказування в екстремальних умовах війни, коли збирання, фіксація та оцінка доказової інформації відбуваються за відсутності повного контролю над місцем події, у ситуації підвищеної небезпеки, а нерідко – із суттєвим часовим розривом між подією та її процесуальним оформленням.

У науковій доктрині дедалі очевиднішою стає необхідність переосмислення базових положень загальної теорії криміналістики, зокрема у частині визначення її предмета, об'єкта, системи та функцій. Йдеться не про заперечення класичних криміналістичних концепцій, а про їх адаптацію до нових соціально-правових реалій, у яких криміналістичне знання виконує не лише прикладну, а й концептуально-методологічну роль у формуванні доказової основи воєнного та післявоєнного правосуддя.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасна криміналістична доктрина в Україні зазнає суттєвої трансформації через необхідність розв'язання специфічних завдань в

екстремальних умовах збройного конфлікту. В.М. Шевчук обґрунтовує концепцію «перезавантаження» криміналістики, вказуючи на потребу адаптації наукових знань до реалій бойових дій та формування теоретико-методологічних основ розслідування воєнних злочинів [1, с. 43]. У межах цих процесів предмет та об'єкт науки суттєво розширюються, охоплюючи закономірності формування інформаційних масивів про масові злочини та специфіку «відкладеного» криміналістичного пізнання.

Важливий внесок у розробку стратегії інтеграції вітчизняної криміналістики в єдиний європейський простір та її гармонізації зі стандартами міжнародного правосуддя зроблено В.Ю. Шепітьком та М.В. Шепітьком [2; 3]. Проблематика ідентифікації жертв війни у складних умовах, зокрема пріоритетність ДНК-аналізу та використання новітніх технологій «швидкого ДНК», детально висвітлена у працях В.О. Заросила, О.Г. Бондаренко та Р.Л. Степанюка [4; 5].

Цифрова трансформація криміналістики та використання OSINT-технологій і засобів аерокосмічної криміналістики (дрони, супутникові знімки, 3D-сканування) для фіксації воєнних злочинів стали предметом активних досліджень В.М. Шевчука, Р.Л. Степанюка та А.В. Білої [5-7]. Водночас, незважаючи на значну кількість прикладних розробок, цілісне концептуальне переосмислення загальної теорії криміналістики в умовах війни та формування її інтегративної моделі потребують подальшого поглибленого аналізу.

Наукова проблема, що зумовлює **актуальність цього дослідження**, полягає у невідповідності традиційних теоретичних конструкцій загальної теорії криміналістики сучасним умовам функціонування правосуддя в ситуації повномасштабної війни, а також у відсутності цілісної концептуальної моделі криміналістики, здатної забезпечити ефективне пізнання, фіксацію та збереження доказової інформації про воєнні злочини та інші тяжкі порушення міжнародного гуманітарного права.

Метою статті є концептуальне переосмислення основних положень загальної теорії криміналістики з урахуванням умов повномасштабної війни, а також визначення ключових напрямів її подальшого розвитку в контексті воєнного та післявоєнного правосуддя.

Для досягнення поставленої мети у статті передбачається вирішення таких завдань: аналіз сучасного стану загальної теорії криміналістики в умовах трансформації злочинності та доказування; визначення змін у предметі та об'єкті криміналістичного пізнання, зумовлених воєнними умовами; обґрунтування необхідності перегляду системи та функцій криміналістики; розкриття специфіки криміналістичного осмислення воєнних злочинів як окремого концептуального феномена; окреслення перспективних напрямів розвитку загальної теорії криміналістики в умовах воєнного та післявоєнного правосуддя.

Виклад основного матеріалу. Зазначені обставини зумовлюють необхідність звернення до базових категорій загальної теорії криміналістики, насамперед до понять її предмета та об'єкта. Саме на цьому рівні найбільш виразно проявляється невідповідність класичних теоретичних конструкцій сучасним умовам функціонування криміналістики в ситуації повномасштабної війни.

У традиційному розумінні предмет криміналістики охоплює закономірності механізму злочинної діяльності та закономірності відображення цієї діяльності у слідах з метою їх використання у процесі розслідування та судового розгляду. Такий підхід формувався в умовах відносної стабільності суспільних відносин, коли злочин, як правило, мав індивідуальний характер, чітко окреслені часові та просторові межі, а процес збирання та фіксації доказів відбувався без суттєвих зовнішніх загроз.

Натомість у воєнних умовах зазначена модель виявляється обмеженою. Воєнні злочини та інші тяжкі порушення міжнародного гуманітарного права характеризуються масовістю, повторюваністю, колективною та ієрархічною організацією, а також розтягнутістю у часі та просторі. У таких ситуаціях криміналістика має справу не з окремим злочинним діянням, а з

комплексом взаємопов'язаних подій, що утворюють цілісну злочинну практику.

Це об'єктивно зумовлює розширення предмета криміналістики, який у сучасних умовах охоплює не лише закономірності окремого механізму злочину, а й закономірності формування, накопичення та збереження кримінально значущої інформації про масові злочини, у тому числі поза межами безпосереднього кримінального провадження. Йдеться про фіксацію подій, що згодом можуть набути процесуального значення, але на момент їх документування ще не включені до формалізованої системи доказування.

Аналогічних змін зазнає й об'єкт криміналістичного пізнання. Якщо у класичній доктрині об'єктом криміналістики були злочин, сліди злочину та діяльність уповноважених суб'єктів з їх виявлення і дослідження, то в умовах війни цей об'єкт істотно ускладнюється. До нього належать також інформаційні масиви, сформовані різними суб'єктами – цивільними особами, громадськими організаціями, міжнародними інституціями, а також матеріали, отримані з відкритих і дистанційних джерел.

Особливістю такого об'єкта є його багаторівневність та різний ступінь формалізації інформації, що потребує від криміналістичної науки вироблення нових підходів до оцінки достовірності, збереження цілісності та подальшого використання відповідних даних у процесі доказування. У цьому контексті криміналістика фактично стикається з феноменом відкладеного криміналістичного пізнання, коли встановлення причинно-наслідкових зв'язків та юридично значущих обставин здійснюється через значний проміжок часу після події.

Таким чином, трансформація предмета та об'єкта криміналістики в умовах війни свідчить про необхідність переосмислення її фундаментальних категорій на рівні загальної теорії. Без такого переосмислення криміналістика ризикує залишитися прив'язаною до моделей, які не відображають реальні процеси формування доказової інформації в екстремальних умовах та не відповідають завданням воєнного і післявоєнного правосуддя.

Визначені зміни предмета та об'єкта криміналістичного пізнання неминуче зумовлюють перегляд уявлень про системність криміналістики та її функціональне призначення. За умов війни питання структури криміналістичної науки перестає бути суто теоретичним і набуває прикладного значення, оскільки від узгодженості її елементів безпосередньо залежить ефективність формування доказової основи для воєнного та післявоєнного правосуддя.

Класична система криміналістики, що включає загальну теорію, криміналістичну техніку, криміналістичну тактику та криміналістичну методіку, формувалася в контексті стабільного кримінального процесу та чітко визначених процесуальних ролей. У такій системі загальна теорія виконувала методологічну функцію, забезпечуючи концептуальну єдність інших розділів, тоді як техніка, тактика і методіка орієнтувалися переважно на потреби досудового розслідування конкретних кримінальних правопорушень.

В умовах повномасштабної війни зазначена модель виявляє обмеженість, оскільки реальні процеси фіксації та збереження кримінально значущої інформації часто відбуваються поза межами класичної кримінально-процесуальної діяльності. Документування подій, що мають ознаки воєнних злочинів, здійснюється у ситуації відсутності повного доступу до місця події, за умов підвищеної небезпеки, а нерідко – суб'єктами, які не є учасниками кримінального провадження. Це призводить до розмивання меж між окремими розділами криміналістики та актуалізує потребу їх системного переосмислення.

У таких умовах загальна теорія криміналістики набуває не лише методологічної, а й інтегративної функції, покликаної поєднати різноманітні елементи криміналістичного знання в єдину концептуальну систему. Вона має забезпечити узгодженість підходів до розуміння доказової інформації незалежно від способу її отримання, ступеня формалізації та часу включення до процесу доказування. Фактично йдеться про перехід від жорстко ієрархічної моделі системи криміналістики до більш гнучкої, адаптивної структури, здатної функціонувати в

екстремальних умовах.

Зміна системності криміналістики тісно пов'язана з трансформацією її функцій. Поряд із традиційними функціями забезпечення розслідування та судового розгляду, у воєнних умовах криміналістика дедалі частіше виконує функцію первинного документування та збереження кримінально значущої інформації для майбутнього правосуддя. Це особливо характерно для ситуацій, коли між подією та її процесуальним оформленням існує значний часовий розрив, а ризик втрати або викривлення інформації є надзвичайно високим.

Крім того, криміналістика в умовах війни виконує функцію наукового забезпечення міждисциплінарної взаємодії, поєднуючи знання з кримінального процесу, міжнародного гуманітарного права, судової медицини, інформаційних технологій та інших галузей. Така функція виходить за межі класичного уявлення про криміналістику як допоміжну прикладну науку і підкреслює її роль як самостійного елементу системи наукового забезпечення правосуддя.

Таким чином, системність криміналістики та її функції в умовах війни зазнають суттєвої трансформації, що потребує теоретичного осмислення на рівні загальної теорії. Без перегляду системних зв'язків між її розділами та без уточнення функціонального призначення криміналістики неможливо забезпечити адекватне реагування науки на виклики, пов'язані з розслідуванням воєнних злочинів і формуванням доказової бази для післявоєнного правосуддя.

Трансформація системності та функцій криміналістики в умовах війни неминуче актуалізує питання криміналістичного осмислення воєнного злочину як специфічного об'єкта пізнання. Йдеться не лише про розширення переліку кримінально караних діянь, а про принципово інший характер криміналістично значущої діяльності, що супроводжує фіксацію, збирання та оцінку доказової інформації.

У межах загальної теорії криміналістики злочин традиційно розглядається як подія, що має чіткі просторово-часові межі, визначене коло суб'єктів і підлягає розслідуванню в межах національної юрисдикції. Воєнний злочин, навпаки, характеризується множинністю епізодів, тривалістю в часі, територіальною розосередженістю та складною ієрархією суб'єктів, що включає як безпосередніх виконавців, так і осіб, які ухвалюють управлінські або політичні рішення.

Ця специфіка ставить під сумнів можливість механічного застосування класичних криміналістичних моделей до розслідування воєнних злочинів. Загальна теорія криміналістики змушена виходити за межі уявлення про злочин як ізольований акт і формувати концепцію злочинної діяльності, що реалізується в умовах збройного конфлікту та супроводжується системними порушеннями міжнародного гуманітарного права.

Особливої уваги потребує питання криміналістичної характеристики воєнного злочину. У класичному розумінні вона є інструментом побудови версій і визначення напрямів розслідування. В умовах війни така характеристика набуває іншого змісту: вона має враховувати не лише типові способи вчинення діянь, а й військову обстановку, ланцюги командування, стандарти застосування озброєння, а також особливості поведінки цивільного населення в зоні бойових дій.

Загальна теорія криміналістики стикається також із проблемою доказової інформації, отриманої в умовах, коли традиційні процесуальні гарантії не можуть бути забезпечені в повному обсязі. Воєнний злочин часто фіксується за допомогою цифрових засобів, супутникових знімків, матеріалів відкритих джерел, свідчень осіб, які не мають процесуального статусу. Це потребує переосмислення базових криміналістичних уявлень про допустимість, надійність та відтворюваність доказової інформації.

У цьому контексті загальна теорія криміналістики має виконувати концептуалізуючу функцію, формуючи наукові підходи до оцінки доказів, отриманих у нестандартних умовах. Йдеться не про зниження стандартів доказування, а про розробку теоретичних моделей, які дозволяють забезпечити баланс між вимогами справедливого суду та об'єктивними

обмеженнями, зумовленими війною.

Крім того, воєнний злочин як об'єкт криміналістичного пізнання виходить за межі національного кримінального провадження і безпосередньо пов'язаний із міжнародними механізмами правосуддя. Це зумовлює необхідність гармонізації криміналістичних підходів із вимогами міжнародних судових інституцій, що, своєю чергою, впливає на розвиток загальної теорії криміналістики як науки, здатної забезпечувати універсальність та сумісність доказових стандартів.

Таким чином, формування криміналістичної концепції воєнного злочину є одним із ключових теоретичних викликів сучасної криміналістики. Її вирішення потребує не фрагментарних змін у техніці чи методиці розслідування, а саме концептуального переосмислення базових положень загальної теорії криміналістики з урахуванням реалій війни та потреб післявоєнного правосуддя.

Логічним продовженням концептуального аналізу трансформації загальної теорії криміналістики в умовах війни є окреслення перспектив її подальшого розвитку з урахуванням воєнного та післявоєнного правосуддя. Саме на цьому етапі загальна теорія криміналістики остаточно виходить за межі традиційної «обслуговуючої» ролі щодо досудового розслідування та набуває значення самостійної наукової платформи, здатної формувати методологічні орієнтири для всієї системи кримінального судочинства.

Передусім перспективність розвитку загальної теорії криміналістики пов'язується з необхідністю переосмислення її методологічного ядра. Воєнні та пов'язані з ними міжнародні злочини демонструють обмеженість класичних уявлень про механізм злочинної діяльності, структуру слідчої ситуації, типологію доказової інформації. У цих умовах загальна теорія криміналістики має еволюціонувати у напрямі відкритої, гнучкої методологічної системи, що інтегрує положення міжнародного кримінального права, міжнародного гуманітарного права, цифрової криміналістики, судової медицини, військових наук та соціальних досліджень. Така міждисциплінарність перестає бути декларативною і перетворюється на необхідну умову адекватного наукового пояснення сучасних криміналістичних явищ.

Не менш важливою перспективою є формування у межах загальної теорії криміналістики нових концепцій доказування, релевантних для воєнного та післявоєнного правосуддя. Йдеться не лише про розширення уявлень щодо джерел доказів, а й про перегляд критеріїв їх допустимості, достовірності та достатності в умовах зруйнованої інфраструктури, втрати первинних носіїв інформації, масового використання відкритих цифрових джерел. Загальна теорія криміналістики має виробити універсальні підходи до оцінки доказової інформації, здобутої в екстремальних умовах, забезпечуючи баланс між процесуальними гарантіями та реальними можливостями їх дотримання.

У контексті післявоєнного правосуддя особливого значення набуває перспектива концептуалізації криміналістичного забезпечення встановлення істини у справах про масові та системні злочини. Загальна теорія криміналістики повинна запропонувати узагальнені моделі криміналістичної діяльності, орієнтовані не лише на індивідуалізоване розслідування окремих епізодів, а й на комплексне документування злочинної політики держави-агресора, ланцюгів командування, причинно-наслідкових зв'язків між рішеннями та їх кримінальними наслідками. Це вимагає розвитку теоретичних положень про криміналістичні версії, планування та аналіз доказової діяльності на макрорівні.

Перспективним напрямом розвитку загальної теорії криміналістики є також осмислення її ролі у системі перехідного правосуддя. Післявоєнний період характеризується поєднанням кримінального переслідування, відновлення справедливості, документування історичної правди та забезпечення суспільної довіри до правосуддя. У цьому контексті загальна теорія криміналістики має сформулювати концептуальні засади використання криміналістичних знань не

лише у процесуальному, а й у позапроцесуальному вимірах – зокрема, для створення національних архівів воєнних злочинів, підготовки матеріалів для міжнародних судових інституцій, меморіалізації та наукового осмислення збройного конфлікту.

Зрештою, перспективи розвитку загальної теорії криміналістики нерозривно пов'язані з її здатністю до самооновлення та рефлексії. Війна оголила низку теоретичних аспектів, які раніше залишалися поза увагою науки або розглядалися фрагментарно. Їх подолання можливе лише за умови цілеспрямованого формування нової наукової парадигми криміналістики, у центрі якої перебуває не окремий слідчий інструментарій, а цілісне розуміння криміналістичної діяльності як складної, багаторівневої системи пізнання злочинної реальності в умовах воєнних і поствоєнних трансформацій.

Саме в такому вимірі загальна теорія криміналістики має потенціал стати ключовим інтелектуальним ресурсом для воєнного та післявоєнного правосуддя, забезпечуючи не лише наукове осмислення сучасних викликів, а й формування стійких концептуальних основ для відновлення справедливості та верховенства права.

Висновки. Проведений у статті аналіз засвідчує, що загальна теорія криміналістики в умовах повномасштабної війни зазнає не ситуативних, а системних трансформацій, які мають концептуальний характер і визначатимуть подальший розвиток криміналістичної науки у післявоєнний період. Війна стала не лише зовнішнім викликом для криміналістики, а й каталізатором глибинного переосмислення її предмета, методології та функціонального призначення.

По-перше, обґрунтовано, що сучасний стан криміналістики потребує відмови від вузького інструментального розуміння загальної теорії як сукупності абстрактних положень, відірваних від практики. В умовах війни загальна теорія криміналістики набуває ролі методологічного каркасу, який забезпечує наукову єдність криміналістичної діяльності в екстремальних, нестандартних та складних ситуаціях, пов'язаних із розслідуванням воєнних злочинів, злочинів проти людяності та масових порушень прав людини.

По-друге, встановлено, що цифровізація, міждисциплінарна інтеграція та використання нетрадиційних джерел доказової інформації змінюють базові уявлення загальної теорії криміналістики про механізм злочину, доказування та пізнавальну діяльність у кримінальному провадженні. Це зумовлює необхідність формування нових теоретичних моделей, здатних пояснити криміналістичні явища в умовах збройного конфлікту, зруйнованої інфраструктури та транснаціонального характеру злочинної діяльності.

По-третє, доведено, що воєнне та післявоєнне правосуддя висувають до загальної теорії криміналістики якісно нові вимоги. Йдеться про розширення її предметного поля за рахунок осмислення криміналістичного забезпечення встановлення істини у справах про системні та масові злочини, а також про формування теоретичних засад використання криміналістичних знань у контексті міжнародного кримінального правосуддя та перехідних правових механізмів.

По-четверте, перспективи розвитку загальної теорії криміналістики пов'язуються з її здатністю виробляти універсальні методологічні орієнтири для оцінки доказів, отриманих у воєнних умовах, забезпечуючи баланс між процесуальними стандартами та реальними можливостями їх дотримання. Саме в цьому аспекті загальна теорія криміналістики може відігравати ключову роль у відновленні довіри до правосуддя та забезпеченні його легітимності у післявоєнний період.

Узагальнюючи викладене, необхідно констатувати, що загальна теорія криміналістики в умовах війни переходить у нову фазу свого розвитку, для якої характерні концептуальна відкритість, міждисциплінарність та орієнтація на вирішення складних завдань воєнного і післявоєнного правосуддя. Її подальше наукове осмислення є не лише теоретично значущим, а й стратегічно необхідним для формування ефективної системи притягнення винних до

відповідальності, відновлення справедливості та утвердження верховенства права в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шевчук В.М. Перезавантаження криміналістики в умовах війни: проблеми, завдання, перспективи. Проблематика документального оформлення, визначення шкоди та відшкодування збитків, завданих Україні та її громадянам внаслідок збройної агресії Російської Федерації: тези наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 червня 2022 р.). Харків: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2022. С. 40-47.
2. Шепітько В.Ю. Формування доктрини криміналістики та судової експертизи в Україні – шлях до єдиного європейського криміналістичного простору. Право України. 2022. № 2. С. 76-90.
3. Шепітько М.В., Шепітько В.Ю. Роль криміналістики та судової експертизи у міжнародному співробітництві при розслідуванні злочинів. Вісник Національної академії правових наук України. 2021. Т. 28. № 1. С. 179-186.
4. Заросило В.О., Бондаренко О.Г., Шлапак А.Ю. Особливості ідентифікації трупів загиблих осіб та військовослужбовців в умовах воєнного стану. Юридичний вісник. 2025. № 2 (75). С. 176-182.
5. Степанюк Р.Л. Новітні криміналістичні технології у вирішенні завдань судочинства в умовах війни. Трансформація завдань криміналістики в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесів: зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Харків, 28 березня 2024 р.). Харків: Право, 2024. С. 135-139.
6. Шевчук В.М. Розвиток цифрової криміналістики в умовах війни в Україні. Diversity and Inclusion in Scientific Area: Proc. of Scientific and Practical Conf. (January 26-28, 2023). Warsaw, 2023. № 140. С. 442-450.
7. Біла А.В. Сучасні проблемні аспекти криміналістики в умовах воєнного стану в Україні та глобальних загроз. Alfred Nobel University Journal of Law. 2024. № 2 (9). С. 108-115.

Дата першого надходження рукопису до видання: 17.02.2026

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.03.2026

Дата публікації: 17.04.2026